

Domnule rector Mircea Dumitru,

Domnule președinte al Senatului Vlad Nistor,

Vă mulțumesc pentru că ați organizat această manifestare jubiliară, mulțumind, totodată, și înaltelor instituții ale statului român care, la invitația dumneavoastră, sunt prezente astăzi aici prin reprezentanții lor autorizați: Guvernul, Președinția, Parlamentul, Biserica Ortodoxă Română, Academia Română, Banca Națională și în mod deosebit instituției monarhice, legate tradițional de înființarea și dezvoltarea universităților românești. Aniversăm astăzi 150 ani de la emiterea decretului de înființare a Universității din București de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza dar și 25 ani de la revenirea Universității după mai bine de o jumătate de secol de dictatură la tradițiile ei de autonomie și excelență academică.

Recunosc cu emoție chipurile celor cu care am plecat în 1990 – prima echipă de conducere aleasă liber după criterii strict profesionale; rectorii și prorectorii care s-au succedat la cârma Universității din București. Sunt onorat că am putut lucra împreună cu ei și le mulțumesc pentru tot ce au făcut pentru modernizarea și dezvoltarea acestei universități.

Fac un apel la răbdarea și înțelegerea dumneavoastră pentru a-mi permite să vă împărtășesc câteva gânduri la această aniversare. Voi începe cu o confesiune. Acum aproape 60 de ani, în acest amfiteatru, undeva la ultimul rând de la balcon, participam, ca tânăr student al Facultății de Drept, la deschiderea anului universitar. Era în toamna lui 1956, nu aveam încă 17 ani, și de atunci și până astăzi, tot ceea ce am fost, sunt și voi fi datorez Universității din București. Cuvintele pe care încerc să vi le spun, care pleacă din amintirile mele, sunt un răspuns cu care sunt dator tuturor celor care m-au format și m-au ajutat în drumul meu în viață.

Datorez profesorilor de la Facultatea de Drept înțelegerea a ceea ce înseamnă respectul legilor, al instituțiilor și al justiției, ceea ce m-a determinat să mă străduiesc să transmit și celor cu care am venit în contact acest respect fundamental pentru construcția solidarității societății și propășirii națiunii. Datorez profesorilor mei de la Facultatea de Geologie faptul că mi-au îngăduit să înțeleg ce înseamnă istoria planetei și a vieții pe pământ în spații enorme și mari perioade de timp; cum poate fi privită efortul omului trăitor în acest cadru; cum trebuie să înțelegem mediul în care trăim și să respectăm ceea ce natura ne oferă. Datorez mult colegilor și studenților mei. Cărțile pe care le-am publicat stau sub semnul dedicației pe care am scris-o pe prima carte pe care am tipărit-o la Editura Universității din București și pe care am adresat-o studenților. Pentru că întrebările lor, poate naive, mi-au stimulat mereu curiozitatea, element fundamental al oricărei cercetări științifice.

Universitatea noastră a trecut prin multe momente grele. Am intrat aici în 1956, într-o etapă de vârf a represiunii comuniste, căreia i-au căzut pradă mari profesori – închiși, torturați și uciși în închisorile comuniste precum istoricul Gheorghe Brătianu sau Istrate Micescu, profesor

al Facultății de Drept și mulți alții înlăturați pe nedrept de la catedrele lor. Au fost momente cumplite în care studenții erau obligați să se demaște unii pe alții, erau exmatriculați din motive de origine *nesănătoasă* sau condamnați la închisoare pentru opiniile lor. Dar în toată această perioadă spiritul academic a rezistat. Omul nou n-a putut fi creat și nici un întreg popor fanatic aplicator al ideologiei criminale comuniste. Acest fapt s-a dovedit în 1989, prin participarea importantă a studenților la manifestarea anticomunistă din 21 decembrie în Piața Universității din București, unul din rarele momente din istorie în care un grup de oameni s-au hotărât să lupte și să moară pentru libertate, pentru democrație. Lor le datorăm ceea ce suntem astăzi. Suntem datori de asemenea studenților de la sfârșitul anului 1989 și începutul anului 1990, care au stat zile întregi în amfiteatre și și-au analizat profesorii. Selecția pe care au făcut-o ei atunci și care a stat la baza constituirii noului Senat al Universității a situat în prim plan profesorii cei mai exigenți și cei mai valoroși din punct de vedere profesional și moral.

Pentru adevărul istoriei, astăzi, la 25 de ani de la căderea comunismului în România, trebuie spus că, în momente dificile, în care România pășea pe drumul care o ducea spre ceea ce este astăzi, profesorii și studenții au militat pentru democrație consolidată, economie de piață liberă, integrare europeană și euroatlantică. Greu de imaginat în acele momente în care mai acționau rămășițele fostelor instituții de represiune, inclusiv prin manipularea unor riposte așa zis muncitorești. Mineriada, care s-a năpustit în primul rând împotriva Universității noastre, a dus la crearea Soldarității Universitare (prin apelul celor patru rectori de la Timișoara) la care s-au afiliat vârfurile intelectualității, ale elitei românești. Solidaritatea Universitară a fost nucleul din care s-a dezvoltat Alianța Civică care a acționat pentru stoparea tentativelor de consolidare a unei democrații „originale” promovate de supraviețuitorii nomenclurii comuniste. Rolul universitarilor a fost covârșitor, în special în obținerea autonomiei universitare, susținută cu ardoare de profesori și studenți, cărora li s-au raliat și cei care conduceau atunci Ministerul Învățământului.

Primul rector al Universității din București, profesorul Nicolae Cristescu, a fost fanionul rezistenței noastre atunci când, după mineriada din 13-15 iunie 1990 împotriva Universității din București, s-a dus în Parlamentul României și a susținut cu tărie drepturile studenților la opinie și acțiune pentru libertate și democrație. Le mulțumesc și celorlalți profesori care nu mai sunt printre noi, în primul rând fostului prorector și apoi rector Ioan Mihăilescu, care a avut un rol extrem de important în continuarea demersurilor de modernizare a Universității. Le mulțumesc rectorilor din toată țara care mi-au făcut onoarea, după ce am fost ales rector al Universității din București, să mă aleagă președinte al Consiliului Național al Rectorilor Universităților din România. Am, de asemenea, toată considerația pentru contribuția profesorului Ioan Pânzaru, viitor rector, la redactarea, în 1996, a Cartei Universității, împreună cu decanii Dan Horia Mazilu și Angheluță Vădineanu.

Și vreau să afirm, tot ca o datorie de onoare: dacă am fost ales Președinte al României prin votul a 5 milioane de oameni, acest lucru nu s-a datorat unei campanii publicitare prin televiziune sau prin radio, pentru că atunci nu am avut bani pentru așa ceva. Milioanele de

oameni simpli, care își doreau un președinte democrat în România, nu știau prea bine cine este candidatul Convenției Democratice – pentru că, în general, noi cei care lucrăm în domeniul științelor naturii, al științelor tehnice, nu suntem la fel de cunoscuți cum sunt cântăreții sau poeții. Ei s-au gândit mai degrabă că, dacă profesorii și studenții l-au ales rector în primele alegeri democratice libere din universități, înseamnă că este un om competent și un om de onoare. De fapt, lucrul de care sunt cel mai mândru, din tot ce am obținut într-o carieră îndelungată, națională și internațională, este votul moral pe care, în 1992, reprezentanții studenților Universității din București mi l-au acordat în unanimitate. Acest vot moral s-a transformat pentru mine într-o obligație de a respecta adevăratele valori ale eticii, moralei, cinstei și demnității. Pot, tot în acest raport, să adaug că tot ce am încercat să fac pentru a reprezenta Universitatea din București în conducerea Conferinței Rectorilor Europeni, a Asociației Mondiale a Președinților de Universități, în *board*-ul Academiei Mondiale de Artă și Știință sau ca președinte al Academiei de Diplomatie Culturală din Berlin a fost să onorez demnitatea academică românească. O contribuție recentă este faptul că Universitatea din București alături de Universitatea Babeș –Bolyai din Cluj și Universitatea din Siena sunt primele universități care au introdus masterate în diplomatie culturală. Am deschis împreună cu domnul rector și domnul președinte al Senatului campusul Universității din București la Berlin, cu aprobarea Guvernului României și a primăriei Berlinului. În toamnă se vor deschide cursuri de masterat în diplomatie culturală la Universitatea din București și la Academia de Diplomatie Culturală din Berlin. Primul doctorat în diplomatie culturală din lume este organizat de consorțiul celor trei universități menționate, între care Universitatea din București este un pilon esențial. De asemenea, în luna septembrie a acestui an vom inaugura Centrul Regional de Excelență al Academiei Mondiale de Artă și Știință „Europa – Mediterana”, a cărui misiune este să implementeze două mari proiecte ale acestei Academii (World Academy of Art and Science): *Universitatea dincolo de ziduri*, reprezentată prin sistemul de Geoparcuri (românesc, european și UNESCO) și inițiativa *Levant pentru pace globală*. Prin acest centru, Universitatea din București va intra în două dintre cele mai importante proiecte ale lumii de azi. Clubul de la Roma, Clubul de la Madrid, academiile europene au acceptat să ofere Academiei Mondiale de Artă și Știință umbrela sub care să se construiască paradigma secolului XXI pentru o nouă societate. Proiectul Universității Mondiale Virtuale, pe care întemeietorii Academiei Mondiale de Artă și Știință, Einstein, Oppenheimer, Flemming, Menuhin, Russel și laureații premiului Nobel de atunci și până azi l-au gândit, a devenit în fine realizabil. Prin platforma MOC's, prin consorțiul creat de universitățile Yale, Harvard, Berkley, Duke, Stanford și câteva universități europene, printre care Universitatea din București, se pun bazele unei Universități Mondiale care încearcă să creeze un nou tip de educație centrată pe umanism.

Avem o tradiție care ne obligă. Urcând cu gratitudine și pietate treptele generațiilor care s-au succedat de la întemeierea universității noastre, nu pot să nu amintesc Academia Domnească. Am avut privilegiul ca în timpul mandatului meu de rector să se împlinescă 300 de ani de când, în 1694, stolnicul Constantin Cantacuzino a conceput proiectul Academiei Domnești. A fost un proiect vizionar; de acolo a plecat ideea învățământului superior ca

promotor al conștiinței naționale bazate pe cultură și pe știință. Dar nu numai al națiunii române. Academia Domnească, numită și Academia Greacă pentru că folosea ca limbă de predare greaca veche, a fost centrul din care ideea de libertate a iradiat în toată zona Balcanilor. Generația Eteriei din 1821, care a dus la crearea Greciei moderne, intelectualii de la '48 care au pus bazele Bulgariei moderne, ale Serbiei moderne, Macedoniei moderne și Albaniei moderne (Albania a fost proclamată independentă la București!) au fost școliți la această Academie Domnească și apoi în universitatea modernă fondată de Cuza.

Dacă am face acum un bilanț istoric, ar trebui să evocăm un număr covârșitor de personalități, ctitori ai culturii și științei românești, precum și pe acei mari bărbați care au gândit și au făurit Unirea, independența și organizarea statală a României moderne. Nu este ușor să rezști tentației de a evoca exhaustiv aceste nume mari într-un moment aniversar pentru a propune un alt discurs, centrat asupra unor repere fundamentale: preluarea decantată a moștenirii istorice a trecutului, analiza critică a prezentului, decelarea mega-tendențelor viitorului. Nu am fi pe măsura faptelor înaintașilor noștri dacă n-am îndrăzni să scrutăm lucid trecutul, pentru a ști ce viitor dorim să construim. Cutezanței gândirii înaintașilor noștri se cuvine să-i răspundă și generația acestei aniversări, coexistentă cu momentul unor opțiuni istorice la fel de grave și de însemnate pentru veacul care abia a început. Faptul că Universitatea de astăzi s-a născut de două ori are în sine ceva emblematic. Putem înțelege astfel valoarea acestor formidabile provocări intelectuale care suscită renașteri succesive ale culturii române. Între tradiția bizantină, moștenirea Romei și inovațiile spațiului modern, Universitatea bucureșteană era parcă predestinată a se întemeia de două ori și de fiecare dată nu ca o citadelă, ci ca o poartă. Eu văd Universitatea ca o poartă nu numai în spațiu, ci și în timp. În calitatea ei de depozitar critic al memoriei culturale, ea are datoria să redefinească mereu teritoriile nou cucerite, păstrând vie amintirea itinerariilor și a celor care au cutezat să le străbată primii. Poartă deschisă și loc de trecere între tradiții, Universitatea își extrage forța dintr-o perpetuă explorare a hotarului dintre fundamentele cunoașterii și teritoriile necunoscutului și încă negânditului.

Universitatea este pentru mine un reper fundamental, dar și o speranță de a ieși din criza unei lumi sfâșiate între un excepțional progres al științei și tehnologiei, pe de o parte, și o vizibilă degradare spirituală și morală, pe de altă parte. Cred că lipsa unor soluții reale la actuala criză mondială ne impune cu brutalitate să optăm între a avea și a fi. O educație superioară bazată pe valori morale poate crea pentru lumea democratică a secolului XXI un nou arbitraj între putere și cunoaștere, care să reconfigureze un cadru în care fiecare individ să poată nu numai să fie, ci să și devină.

În ultimii 25 de ani, libertatea și democrația au creat o problemă nouă: dificultatea alegerii. Se spune adesea, și nu fără îndreptățire, că a alege este chiar mai important decât alegerea făcută. Curajul de a alege și tăria de a vrea să afli ce poți sunt esențiale într-o lume în care viitorul nu-l putem ști în detalii, dar putem să îl anticipăm în elementele lui esențiale, inclusiv ca potențiale de pericol și de risc. De aceea, cel mai important mesaj pe care îl pot transmite tinerei generații este: *Fiți voi înșivă!* Sau, mai exact, *Deveniți voi înșivă!* Studenților de

astăzi ai Universității București și ai celorlalte universități din România le doresc să nu uite că inteligența fără caracter este o povară. Știința nu ne-a promis nici bogăția, nici fericirea; ea ne promite adevărul. Dacă vom ști să-l căutăm cu pasiune și pricepere, vom putea până la urmă să ne clădim și prosperitatea, și fericirea. Și nu în ultimul rând, este vital să credem, să credem în ceva! Aveți încredere în forțele dumneavoastră, aveți încredere în profesia dumneavoastră și nu-i uitați pe profesorii care v-au pregătit pentru cunoaștere și, prin știință și educație, pentru viață.

Dragi absolvenți ai Universității București, voi și succesele voastre sunteți cel mai trainic argument în demonstrarea adevărului că România are un viitor pentru care românii merită să lupte, să muncească și să-și trimită copiii la învățătură.

Emil Constantinescu

Rector al Universității din București și președinte al
Consiliului Național al Rectorilor din România 1992-1996